

Enoladijska. Gotski križno obok sloneč na sluznikih, slonecin na precej visokih bazah. Močan slavolok z obrezanimimi robovi na obe strani. Močno šilast prezbitერიj z zvezdnim svodom, z rebri slonečimi na geometričnih konzolah. Na evangeliski strani gotško uokvirjena zakramentalna hišica s šilastim nastavkom s fialo in slepim krogovičjem v polju.

Sklepniki: nad vel.oltariem bradata glava, potem rozeta in ščitek, vsi močno prevlečeni. V ladvi eden okrogel, drugi z blagoslovljajočo roko, tretji s ščitkom. Troje pken v prezbitერიju ohranjenih. 2 zazidanih, južno odprto. Sicer pa ohranjeni prvotni okviri s slikarstvo.

V prezbitერიju ostanki slikarije, spodnji del uničen vsled vlage. V višini oken je pod beležem še mnogo ohranjenega. Tudi na slavoloku nad sev. str. oltarjem viden ostanek slikarije. Vidi se poslopet z rdečimi vrati, ob njih okno s krogovičjem s črnimi križci. Na desni od tam še pod beležem v omet vtisneja nimb svetniške figure. Za oltariem: slikarija sega do tal, bržkone dekorativna (zastor) in je vsled vlage ne bo mogoče več rešiti. Pod sev. oknom je viden na belem dnu del napisa, ki je nečitljiv. Nanaša se po analogiji sosednjega na takega preroka. Spodaj v polkrožno završenem polju glava, katere del obraza je viden. Pokrivalo je bilo zeleno, nedvomno eden prerokov.

Več napisov. Čitljivo na enem mestu Anno dni M^oCCCC^o. Naprej pa nejasno, ali je več X, ali se sprede tudi L.

Eden in sosednjim oknom sledi svetnica, viden le del obraza in telo do

kolen. Segala je ob profetih dalje dol. Z levo drži križ, z desno kaže nanj - sv. Helena.

Med napisi se čita: Paillenstain Octobri 1656.

Fenitsch(še sedaj obstaja tu to ime)1681.

Jakob Harker(?) der Zeitt zu Siessen.....(heim) den 16.Jully 1647Textor...

Pod zadnjim oknom napis: Micheas . i . vocabut . oms . noine . dai . et (z) .

ler(?) . int . ei ? .Odspodaj isto slikano polje, kot pri prvem.Torej profet

Miheas 1607(?)

Napisi: ExThomas Pulisam vicarius huius ecclesiae 1606

1654(?).....de Planina

1647 hic sacellamus

1581.

Med tem in sosednjim oknom svetnica s košarico v levi, bržkone sv. Rozalija.

Sega kakor ona do do spodnje meje slikarije, verjetno so bili preroki samo do prs. Slikarija je videti precej groba. Dela z močnimi temnordečimi konturami.

Mora biti iz 1.pol. ali srede 15.stol. Tehnika slaba. Barva odpada iz beleža.

Rebra v ladji so bila tudi poslikana, kot se vidi nad korom.

Posebno vlažna sev. stena ob zakristiji, tudi svod , ker je zamakalo.

Stele, XXI, 25.7.1923, str.31 - 34.

Leštenec in večna luč ter svečniki stekleni iz domače glažute v Loki pri Žusmu.

Stele, XXI, 1923, str.34.

Vsa gotsko obokana. Ladja ima tri pole križastih obokov na polkrožnih služnikih. Na visokih podstavkih brez kapitelov, 3 okrogli sklepniki, zapadni gladek, srednji ima blagoslavljačo roko v ploskem reljefu, vzh. gladek ščit.

Slavolok šilast obojestransko osnet rob. Prezbitenij ima zvezdast obok na geom. konzolah, 3 okrogli sklepniki, zadnji enak vzh. v ladji, srednji je rozata, vzh. bradat glava. Na steni za oltarjem pod beležem ostanki stenskih slikarij, slikanih na suho, tako da se barva z beležem lušči in ostaja samo rumenaksto toniran omet. Sev. vzh. in vzh. okno sta zazidana, jugovzh. pa v spodnjem delu razširjeno. Ohranjen je samo vrh s krožno odprtino.

Enako okno je dobro ohranjeno v juž. steni ladje ob koru. Ohranjeni sta dve figuri med o ni v zaključku. Obe, segata z nimbi, dosegajo skraj konzole. Ohranjeni sta do pasu. Leva je sv. Katerina s križem, desna sv. Rozalija s košarico.

Zakristija ima banjast polkrožni obok.

Notranja arhitektura izgleda, da je enotna.

Pod sv. vzh. oknom je viden del nečitljivega napisa v gotski frakturi. Pod vzh. pa se bere: Micheas . l . vocabut . oms . nome . dni . Z le..? roint . ei .

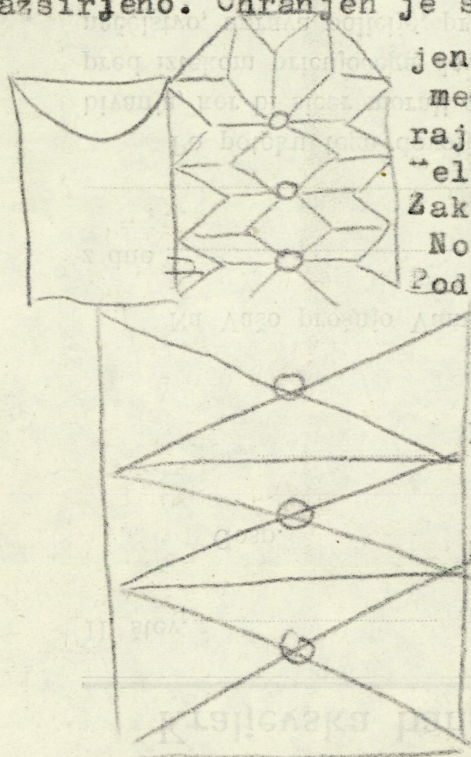
Mnogo grafitov. Najstarejši ima letnico M^o CCCC^o (LX.?)

Drugi večinoma iz 15. stol. Pod sev. vzh. oknom je viden del obraza stoječe figure z zelenim pokrivalom.

Del draperije je viden tudi med jugovzh. in juž. oknom. Del slikarije je viden tudi nad evnag. stran. oltarjem na slavoloku.

V sev. steni prezbitenija je ohranjen gotski stenski tabernakelj s križno rožo na fiali in reljefnim slanim krogovičjem v šilastem loku.

Gotska šilasta vrata vodijo v zakristijo na sev. strani. Slikarija je iz konca 15. stol. močno se izraža v temnorjavih in črnih obrisih. prevladuje rdeča, zelena in rumena barva.

Spodnji del v tem je močno vlažen. Na sev. steni zamaka v oboke, ker so stene v obupnem stanju. Ohranjeno okno v prezbiteriju je vzdano nekako v sredi stene tako, da je na obe strani lijakasta odprtina.

Okno v ladji pa je vzdano v zunanjem licu stene in je lijakasto ostenje samo na ~~zame~~ znotraj. Sredi juž.stene so zazidana polkrožno završena vrata. Vrez je kolikor je mogoče presoditi, pravokote kakor pri najstarejših cerkvicah na Svetih gorah.

Stele, CXI, 8.9.1952, str.24 - 25.

Že od davnih časov je stala nad graščino Süssenheim cerkvice sv. Jakoba, ki je bila filiala župnije v Pilštajnu. L.1394 je cerkvice dobila župnijske pravice(listina v lju. škof. arhivu, str.534.)

Vizit. poročilo iz l.1545 pravi: "Pharr Sannt Jacob zu Suessenhaim Ist durch die Suessenhaimer gestift und fundirt worden. Lehensherr Bischof von Laibach Vogtherr idem. Confirmator der Bischof von Laibach. Communicanten vngeuerlich in die 150."

Župnija Süssenheim kot se je običajno imenovala je bila pod patronatom lj. škofije(Gornji Grad.)

L.1602 se je ~~pre~~imenovala v podružnico(gornjegrajski register, str.537) iz neznanega vzroka, l.1650 so ji bile ponovno vzete župnijske pravice(str. 538)

Iz l.1654 je vizit. poročilo, ki govori o stanju te župnije(str.539)

L.1790 je postala c.sv. Jakoba podružnica ž.c.sv. Valentina v Žusmu.

Cerkev sv. Jakoba je dobro ohranjena, zanimiva gotska zgradba, 12 klafter dolga in 4 klaftre široka. Ima eno ladjo, kateri je prizidan zvonik in tristrano zaključenega prezbiterija. Ladja in prezbit. imata rebrasti obok. Tudi slavolok je gotsko profiliran. Vd starih gotskih oken je dvojje zazidanih v zaključku prezbit. in eno zazidano ~~xxkxkx~~ stransko okno. V ladji je samo eno majhno šilasto okno, vsa ostala okna so pravokotna. V prezbit. je tudi še stara zakram. hišica(gotska)

Filiala, posvečena sv. Jakobu.

Južno orientirana cerkev stoji na hribu v n.v. 603. m., oddaljena ca 150 m od farne cerkve.

Viri in literatura: Farna kronika; Ign. Orožen: Bistum und Diözese Lavant VI, Dekanat Drachenburg, Maribor 1887.

Cerkev sestavljajo: prizmatičen zvonik, pravokotna ladja, ožji in nekoliko nižji $3/8$ zaključeni prezbitarij ter na vzhodu prizidana pritlična zakristija. Gradnja je kamenita, ometana, strehe sedlasta, opečna, prezbitarija strešasta škriljeva, zakristije pultasta opečna, zvonika osemstrano piramidasta, pločevinasta.

Zunanjščina: Zvonik obdaja pristrešen talni zidec ter izpodžlebljen raven, kamenit fabion. Stene se končujejo trikotno ter imajo na oglatih kamenite bljuvače vode. Portal je precej potlačen, zašiljen, profiliran žleb-rebra-žleb ter spodaj poševno prirezan. Svetlobna žile so pp, zvonovex pa biforne, zašiljene, zašiljene, neogotske.

Ladja ima pristrešen talni zidec in kamenit, konkaven fabion . V zapadni steni ima originalno ozko, rano-gotsko okno s poševnim ostenjem, ki se zgoraj dvoločno konča ter ima nad seboj okroglo linico, nato sled zazidanega, rahlo zašiljenega portala (tu je talni zidec prekinjen), nato veliko neogotsko okno s pp svetlobo in končno zazidano ppu okno. V vzhodni steni ima v sredini stene naknadno prebito pp okno ter sled prvotne zakristije (v tem delu ni talnega zidca). Zakristija je brez čelnnitev, ima pp okence v vzhodni in lesen pp vhod v južni steni. Prezbitarij ima pristrešen talni zidec in konkaven fabion, pp okno v zapadni in zašiljeno, toda predelano gotsko okno v poševni steni (ki ima pp svetlobo in ostro-listno linico).

Stavbni ogali so narejeni iz lepih klesancev. Zunanjščina ponekod kaže starejši, deloma naključni omet.

Notranjščina: Tlak je cementen, okrašen z dekorativnimi vzorci, sestavljen iz koščkov opeke. V tlaku je pp marmornata grobna plošča z nečitljivim napisom, toda verjetno od grofov Reising.

Zvonica je križno obokana ter se odpira v vsej širini v obliki rahlo zašiljenega loka v ladjo. Ob njeni levi steni stoji na pol v zid vdolan krstilnik, dvojno valovitega tlorisa z nekoliko širšim, a tlorisno enakim čelom, in ekspresivno Jordansko skupino. Zidana empora iz l. 1867 počiva na 2 toskanskih stebrih ter ne enem samem loku preko vse ladjine širine. Ograja je v sredini konveksno vzbočena. Na desni vodijo na emporo polžaste lesene stopnice.

Ladjine podolžnice členijo 4 pari polkrožnih pilastrov služnikov z 5/8 bazami, prirezanimi na ajdovo zrno, in s paličastim profilom, toda brez kapitelov. Prvi par služnikov je zakrit od empore, zadnji pa od stranskih oltarjev. Ladjo pokrivajo 3 prečne, križno rebraste traveje z okroglimi sklepniki, katerih drugega krasi reliefno podana blagoslavljaljoča roka, onega pri slavoloku pa ▽ ščitek. Rebra so obojestransko konkavnega profila ter so bila poslikana s patronom križnih rož modre barve. Slavolok je zelo ozek, lancetast, močno porezan na ajdovo zrno ter kaže za levim oltarjem sledove Fresk (neka arhitektura in pod njo glava). Sedanja slikarija na slavoloku je bp. Drgleda, da je bila vsa ladja poslikana in bo treba slej ali prej freske rešiti recentnih beležev.

Prezbiterij pokriva zvezdast obok, ki počiva na 5 parih geometričnih profiliranih konzol. Tudi ta rebra so konkavnega profila ter jih v temenu vežejo 3 okrogli sklepniki, ki predstavljajo: ščitek, rozeto in bradato, verjetno

Kristosovo glavo. Obok je zašiljen, enako kot tudi zaključki sten, Na levo vodi zašiljen portal, prirezan na ajdovo rno v zakristijo. Levo glavnega oltarja je stenski tabernakelj z pp odprtino spodaj in ~~vizka~~ visokim lance-tastim čelom, okrašenim s slepim krogovičjem in okvirjenim ~~msz~~ profilom, ki prehaja zgoraj v fialo z 2 grbastima listoma. V zaključku prezbiterja so niše 3 gotskih oken, od katerih je le jugozapadna prosto. Zakristija ima cementen tlak in banjo.

Freske: Omenil sem še sledove fresk na slavoloku za levim oltarjem. Vidno je poslopje z redčimi vrati, od njih je okno s krogovičjem in črnimi križci. Desno je še pod beležem, v omet vtisnjen nimb svetniške figure. Za oltarjem sega slikarijan do tal, bržkone je bila le dekorativna (zastor), vendar je zaradi vlage ne bo mogoče rešiti. Rebra v ladji so bila tudi poslikana, kot se vidi pod korom.

Freske so ohranjene v prezbite ijevem zaključku. Pod levim oknom je na ~~nekem~~ belem pasu del napisa, ki pa ni čitljiv, po ~~na~~ analogiji s sosednjim se nanaša na kakega preroka. Podaj je v polkrožno završnem polju glava. Viden je le del obraza. Pokrivalo na glavi je bilo zeleno. Medvomno je to glava enega prerokov. Tu je več zapiskov, Na enem mestu se čita: ANNO DNI M^oCCC^o...naprej ni jasno, ali je napisanih več X, ~~xxxxxx~~ ali pa je spredaj tudi L. Medtem in sosednjim oknom je naslikana svetnica. Viden je del obraza in telo do kolen, z levo drži križ, z desno pa kaže nanj. Verjetno je to sv. Helena. Napisi: PAILLENSTAIN OCTOBRI 1656 - PENITSCH; 1681 - JACOB HANKER (?) DER ZEITT ZU SIESSEN. ... DEM 16 JULY 1647 TEXTOR. Pod srednjim oknom je ~~zopet~~ pas z nečitljivim napisom: Micheas . i . vocabut. onis.noine.dni et(?) ler(?) imt ei(?). Pod napisom je enako poslikano pd je kot pod prejšnim, prerok ni viden. Napisi so : 1607 THOMAS PULISAM VICARI-US (HUIUS ECCLESIAE) 1606- 1654...; DE PLANINA -1647;

HIC SACELLANUS 1581. Med srednjim in desnim oknom je svetnica s košarico v levici, verjetno sv. Rozalija. Segajo do spodnje meje slikarije, kar dokazuje, da so bili preroki v pasu pod okni podani le doprsno. Tudi pod tretjim oknom je napisni pas ter spodaj poslikano polje. Poslikana so bila tudi ostena oken. Spodnji dekorativni pas slikarije je uničen od vlage. Slikarija je precej groba ter ima močne temnordeče konture. Slikarska tehnika je slaba, barva odpada in ometom. Freske so več ali manj iz srede 15. stol.

Oprava: Vsi 3 oltarji so neogot^tski izdelki Ignacija Oblaka iz l. 1871. Križnica je zelo preprosta, baročna in bp. Orglje iz farne cerkve so bp.

Križev pot je zanimivo ljudsko delo iz začetka 19. stol. in je bilo preje v farni cerkvi.

Zakristijska omara je preprosto delo v baročni tradiciji.

Oprema: Glažutaskⁱ lestene je krasno delo domače steklarne iz l. 1885.

Zvonik: Je enotne gradnje in brez zvonov. Postavljen je bil l. 1665.

Podstrešje: Oboki so kameniti. Zvonik je prizidek k ladji, enako tudi prezbitერიj, ker je ladjina južna stena nasproti njemu ometana.

Resume: Cerkev je postala l. 1394. vikariatna ter je spadala pod Pilštanj. Najstarejši del sedanje stavbe je ladja, ki je gotovo iz 14. stol. Bila je ravno krita ter je imela proti jugu ali manjši prezbitერიj, morda kvadrat en ali pa apsidno, katerega sled obokanja je še danes vidna. Ladjina zunanja stena na to stran je bila ometana, ker je bil prezbitერიj ožji in nižji od nje. Prezbitერიj je prizidek l. pol ali srede 15. stol., ko so obokali tudi ladjo ter vso cerkev poslikali. Zvonik je prizidek iz l. 1665.

Njegov portal je prejšni, toda ne prvotni, ladjin portal. Sedanja zakristija je najmlajši dozidek, ker se je prvotna zakristija nahajala ob ladji. Leta 1867, je bila vdelana pevska empore ter obnovljena vsa stavba, nakar je l. 1871. dobila novo opravo. Pri tem so uničili glavni oltar iz l. 1627? katerega je dal postaviti grajski upravnik Hans Liechtstokh in njegova žena Eva roj. Stichin ter je imel na hrbtni strani opombo, da so grad 6.5. 1635. porušili uporni kmetje. Leta 1867. so položili tudi sedanji tlak.

Okolica: Okoli cerkve je sled ovalnega pokopališča.

Konservatorske opombe: Cerkev je še kar vzdrževana, le da ima že precej slabostrešje.

Ostalo: Jzpred cerkve je lep razgled na žusemsko okolico.

Opombe:

J. Curk: Celjska topografija (Šentjur), rkp. str. 172- 174, zapiski 1900.

0